

Sygn. akt II Ca 473/14

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Mariusz Broda**

Sędziowie: **SO Elżbieta Ciesielska (spr.)**

SO Barbara Dziewięcka

Protokolant: protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 czerwca 2014 r.

sprawy z wniosku K. P.

z udziałem Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w O., P. P., M. P.i B. P.

o uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku

na skutek apelacji uczestniczki Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w O. od postanowienia Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim

z dnia 8 stycznia 2014 r., sygn. akt I Ns 626/12

postanawia: zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że wniosek oddalić; oddalić apelację w pozostałym zakresie; zasądzić od K. P.na rzecz Spółdzielni Mieszkaniowej (...)w O.kwotę 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

II Ca 473/14

UZASADNIENIE

We wniosku złożonym w dniu 1 czerwca 2012r. K. P.wniosła o zatwierdzenie przez sąd uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. P.wskazując, że o długach obciążających spadek po ojcu dowiedziała się dopiero z wezwania do zapłaty kierowanego do niej w dniu 24 października 2011r. przez Spółdzielnię Mieszkaniową (...)w O. W związku z powyższym, jako przyczynę nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. P.wskazała błąd co do rzeczywistego stanu majątkowego spadkodawcy.

Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2014r. Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim postanowił zatwierdzić uchylenie się przez wnioskodawczynię K. P.z domu P., córkę W.i B.w dniu 8 stycznia 2014r. od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. P.synu M.i C., zmarłym 15 czerwca 2008r. O. i tam też ostatnio stale zamieszkałym". Nadto w punkcie drugim orzekł, iż

uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Rozstrzygnięcie swoje Sąd Rejonowy oparł na ustaleniach faktycznych przedstawionych w pisemnym uzasadnieniu na kartach 170v - 173v.

W świetle tych ustaleń doszedł do przekonania, iż K. P. aż do dnia wezwania jej do zapłaty przez Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w O. tj. do dnia 24 października 2011r. nie wiedziała, że jej ojciec razem z B. P. był na zasadach małżeńskiej wspólności ustawowej współwłaścicielem własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w O., Osiedle (...), oraz że miał długi. Nigdy bowiem nie zaciągał długów, nie posiadał żadnych dokumentów, z których by wynikało, że jest on dłużnikiem, a w szczególności dłużnikiem uczestnika Spółdzielni Mieszkaniowej (...). Po jego śmierci nie przychodziły do niej żadne wezwania do zapłaty niewykonanych przez niego zobowiązań. Sąd Rejonowy stwierdził, że w tych okolicznościach wnioskodawczyni mogła nie mieć wiedzy o jakichkolwiek pasywach wchodzących w skład spadku po ojcu. Czyniąc takie ustalenie wskazał, iż wezwania kierowane przez Spółdzielnię do K. P. na adres O. ul. (...), podczas gdy w rzeczywistości od 2003r. mieszkała ona pod adresem - (...), były nieskuteczne. Przypomniał, iż zgodnie z art. 138 k.p.c. i 139 k.p.c. doręczenie zastępcze tylko wtedy jest prawidłowe, gdy przesyłka skierowana została na właściwy adres, pod którym adresat faktycznie zamieszkuje.

Sąd I instancji podkreślił także, iż dla oceny dochowania przez wnioskodawczynię aktów staranności nie ma znaczenia fakt że W. P. odebrał odpis nakazu zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Kielcach w sprawie VI Nc 474/08. Stwierdził nadto, że brak wiedzy wnioskodawczyni o rzeczywistym stanie spadku nie pozostaje w związku przyczynowym z niedołożeniem przez nią należytej staranności w ustaleniu rzeczywistego stanu majątkowego.

W kontekście tych ustaleń Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, iż K. P. powzięła wiadomość o pasywach obciążających spadek po W. P. dopiero na podstawie wezwania doręzonego w dniu 24 października 2011r. i od tej daty należy liczyć bieg rocznego terminu do złożenia przez nią oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie. Sąd Rejonowy stwierdził, że wnioskodawczyni działała pod wpływem błędu co do przedmiotu spadku, a błąd ten był istotny i usprawiedliwiony okolicznościami. W skutek tegoż błędu wnioskodawczyni nie złożyła w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu. Oświadczenie to złożyła ostatecznie przed Sądem w dniu 8 stycznia 2014r. Sąd podkreślił przy tym, że niewątpliwym jest także, to że gdyby K. P. miała wyobrażenie o rzeczywistym stanie spadku tj. gdyby nie działała pod wpływem błędu, złożyłaby w terminie oświadczenie o odrzuceniu spadku po swym ojcu. Ostatecznie Sąd I instancji stwierdził, że należało uwzględnić wniosek K. P. i zatwierdzić uchylenie się przez nią w dniu 8 stycznia 2014r. od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. P., o czym orzekł w oparciu o przepisy art. 1019 k.c. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd Rejonowy oparł na regulacji zawartej w art. 520 par. 1 k.p.c.

Apelację od postanowienia wywiódł uczestnik Spółdzielni Mieszkaniowa (...) w O. zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając mu:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogły mieć wpływ na

wynik sprawy, a mianowicie art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszzechstronny oraz niezgodny z regułami logiki i doświadczenia życiowego, bowiem z pominięciem tych okoliczności, które przemawiają za tym, iż spadkodawca wiedział, a przynajmniej powinien był przypuszczać, że będący jego współwłasnością lokal mieszkalny na osiedlu (...) był zadłużony, a także że wnioskodawczyni dowiedziała się o istnieniu zadłużenia dopiero w wyniku wysłania do niej przez Spółdzielnię pisma z dnia 24 października 2011r., a w związku z czym uprawnienie do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia woli o odrzuceniu spadku nie wygasło,

2. naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. polegające na przyjęciu, że wobec twierdzenia powódki, iż nie posiada ona wiedzy o zadłużeniu ojca na rzecz apelującej, to na skarżącej ciążył obowiązek udowodnienia, że wnioskodawczyni nie dopełniła należytej staranności przy ustalaniu stanu majątku po zmarłym W. P.,

3. naruszenie prawa materialnego w postaci:

a) art. 61 k.c. poprzez przyjęcie że powódka skutecznie obaliła domniemanie doręczenia oświadczenia Spółdzielni zawartego w piśmie z dnia 8 czerwca 2009r. pomimo, że pismo to wysłane listem poleconym nie zostało zwrócone przez operatora pocztowego, lecz zostało przyjęte przez osobę uprawnioną,

b) art. 1019 k.c. w zw. z art. 88 par. 1 k.c. polegające na błędnym uznaniu przez Sąd I instancji, że w przedmiotowym stanie faktycznym uprawnienie wnioskodawczyni do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku nie wygasło,

c) art. 1019 k.c. w zw. z art. 84 k.c. polegające na przyjęciu, że nieznaną stan

majątku spadkowego po ojcu stanowiła w niniejszej sprawie błąd istotny będący uzasadnioną podstawą do złożenia oświadczenia przez wnioskodawczynię o uchyleniu się przez nią od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Mając na uwadze powyższe zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku oraz zasądzenia od wnioskodawcy na rzecz uczestnika Spółdzielni Mieszkaniowej (...) kosztów postępowania według norm przepisanych. Nad to wniosła o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika Spółdzielni Mieszkaniowej (...) kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

SĄD OKRĘGOWY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE:

Chociaż nie wszystkie zarzuty sformułowane w apelacji były trafne to ostatecznie okazała się ona zasadna i jako taka poskutkowałą zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Zasadnym i wystarczającym do uznania wadliwości zaskarżonego orzeczenia okazał się w ocenie Sądu Okręgowego zarzut naruszenia prawa materialnego w postaci art. 1019 k.c. w zw. z art. 88 par. 2 k.c. Zaznaczyć przy tym należy, iż mimo błędnego powołania w apelacji paragrafu 1 art. 88 k.c. ,przy podniesieniu zarzutu wygaśnięcia uprawnienia wnioskodawczyni do składania oświadczenia o jakim mowa w art. 1019 w odniesieniu do spadku po ojcu, a zatem odnoszącego się do par. 2 art. 88 k.c. Sąd II instancji rozpoznając sprawę w granicach apelacji i uwzględniając granice zaskarżenia był zobowiązany do uwzględnienia stwierdzonego naruszenia prawa materialnego w postaci przepisu 1019 k.c., na podstawie którego Sąd Rejonowy wydał zaskarżone orzeczenie. Naruszenie, które w ocenie Sądu Okręgowego miało w przedmiotowej sprawie decydujące znaczenie, polegało na złożeniu przez K. P. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po W. P. oraz oświadczenia o odrzuceniu spadku po tym spadkodawcy po terminie wskazanym

w art. 88 par. 2 k.c. Jak wynika z treści przepisu art. 1019 par. 2 k.c. spadkobierca, który pod wpływem błędu najaki w przedmiotowej sprawie powołuje się wnioskodawczyni nie złożył w terminie żadnego oświadczenia tj. czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca, może uchylić się od skutków prawnych tego zaniechania poprzez złożenie przed sądem

oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych tegoż zaniechania, przy czym powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje czy też go odrzuca. Dla skuteczności takiego oświadczenia niezbędnym jest aby zgodnie z przepisem art. 88 par. 2 k.c. stosowanego tu zgodnie z art. 1019 k.c. zostało ono złożone przed upływem roku od wykrycia błędu. Z upływem roku bowiem, od wykrycia błędu uprawnienie to wygasa. Tymczasem jak wynika z analizy materiału zgromadzonego w aktach przedmiotowej sprawy, K. P. czek co prawda wniosek o przyjęcie przez Sąd oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie złożyła 1 czerwca 2012r. tj. przed upływem roku od wykrycia błędu, co zgodnie z ustaleniami Sądu Rejonowego, w pełni akceptowanymi przez Sąd Okręgowy nastąpiło w dniu 24

października 2011r: „jednakże samo oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku z uwagi na błąd polegający na niewiedzy o istnieniu długów spadkowych wraz z oświadczeniem o odrzuceniu spadku po W. P. złożyła dopiero w dniu 8 stycznia 2014r. przed Sądem Rejonowym, ha rozprawie poprzedzającej wydanie zaskarżonego postanowienia (k. 161v), a zatem po upływie ponad dwóch lat i dwóch miesięcy od dnia 24 października 2011r. kiedy wykryła błąd," który jej zdaniem jako istotny spowodował nie złożenie przez nią oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie, i po upływie ponad półtora roku od złożenia wniosku inicjującego przedmiotowe postępowania.

Mając powyższe stwierdzenia na uwadze i nie wdając się w tym miejscu w szczegółową analizę zasadności zarzutu apelacyjnego dotyczącego charakteru błędu, na który jako przyczynę nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku powołała się wnioskodawczyni, zdaniem Sądu Okręgowego stwierdzić należało, iż nawet przy przyjęciu, iż był to błąd istotny o jakim mowa w art. 84k.c. K. P. nie uchyliła się

skutecznie od nie złożenia w terminie oświadczenia woli o odrzuceniu spadku po ojcu, gdyż wbrew art. 1019 par. 1 k.c. w zw. z art. 88 par. 2 k.c. oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku wraz z oświadczeniem o odrzuceniu spadku złożyła dopiero po upływie terminu zawitego do dokonania tej czynności tj. w czasie gdy wygasało jej uprawnienie do uchylenia się od skutków zaniechania złożenia stosownego oświadczenia dotyczącego spadku pozostałego po jej ojcu W. P.. I por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013r. III CZP

77/13 I. Podkreślić w tym miejscu należy, iż samo pismo inicjujące postępowania w przedmiotowej sprawie, złożone przed upływem terminu określonego w art. 88 par. 2 k.c. nie czyniące zadość wymaganiom art. 1019 par. 1 i 2 k.c. w zw. z art. 1018 par. 3 k.c. nie mogło zastąpić wskazanych w nim oświadczeń, a zatem nie można było uznać, że z chwilą jego wniesienia zachowany został termin do złożenia oświadczenia wskazanego w art. 1019

par. 1 i 2 k.c. Zważywszy zatem na powyżej podniesione naruszenie prawa materialnego ujawnione w sprawie, wystarczające do rozstrzygnięcia apelacji, za zbyteczne Sąd Okręgowy uznał dokonywanie szczegółowej analizy pozostałych zarzutów podniesionych w apelacji.

Reasumując powyższe rozważania i działając na podstawie art. 386 par. 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, iż wniosek K. P. oddalił. Apelację w pozostałej części tj. domagającej się zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych oddalił, bowiem apelująca nie wykazała aby w toku postępowania przed Sądem Rejonowym poniosła jakiegokolwiek koszty, w tym koszty związane z zastępstwem procesowym wykonywanym przez pracownika Spółdzielni Mieszkaniowej (...) z siedzibą w O..

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 par. 2 k.p.c. w zw. z art. 391 i 108 k.p.c. bowiem interesy apelującej Spółdzielni i wnioskodawczyni są sprzeczne. Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa prawnego udzielonego przez radcę prawnego, z którego na tym etapie postępowania korzystała Spółdzielnia Mieszkaniowa (...), a których wysokość została ustalona na podstawie par.

12 ust. 1 pkt. 1 w zw. z par. 8 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłaty za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013r. poz. 490).